[2024] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 776 : 2024 INSC 143

ਸ਼ੈਲੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ. (ਹੁਣ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ)

(2012 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 684)

26 ਫਰਵਰੀ 2024

[ਐਮ. ਐੱਮ. ਸੁੰਦਰੇਸ਼* ਅਤੇ ਐੱਸ.ਵੀ.ਐੱਨ. ਭੱਟੀ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਜਾਂਚ ਦਾ ਟੀਚਾ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕੀ ਹੈ; ਹਨ s.172 CrPC ਅਤੇ ss. ਏਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੇ 145 ਅਤੇ 161 ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ; ਕੀ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਮ ਡਾਇਰੀ ਐਂਟਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਹੈੱਡਨੋਟਸ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1973 - ਜਾਂਚ ਦਾ ਟੀਚਾ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ:

ਆਯੋਜਤ: ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਪੁਨਰਗਠਨ ਅਤੇ ਮੁੜ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਖੋਜ ਹੈ - ਕਬਜੇ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਾਲ, ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਵਾਪਸ ਯਾਤਰਾ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ ਟਿਕ-ਆਫ ਜਾਂਚ ਅਧੀਨ ਘਟਨਾ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਦੇ ਸਹੀ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਖੇਤਰ - ਜਾਂਚ ਦਾ ਟੀਚਾ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕੀ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀਤਾ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ - ਇੱਕ ਵਾਰ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਲਾਂਕਣ 'ਤੇ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਉਦੋਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਬੂਤ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ੁਬਾਨੀ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ, ਹਾਲਾਤੀ, ਵਿਗਿਆਨਕ, ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ, ਆਦਿ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। -ਪੂਰੇ ਨਾਟਕ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਤੱਤ ਦੇ ਨਾਲ ਛਿੜਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਹਰ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਮੌਕੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ - ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੈ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ - ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂਚ, ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। [ਪਰਾ 17]

ਸ਼ੈਲੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. (ਹੁਣ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ)

ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973 - ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ, 1872 - ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦਾ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ। 172 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਤੇ ਐੱਸ. 145 ਅਤੇ ਐੱਸ. ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ 161 - S.172 CrPC ਅਤੇ ss. ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ 145 ਅਤੇ 161 ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ s.172 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ:

ਹੋਲਡ: ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਦੇ ਦਿਨ-ਪ੍ਰਤੀ-ਦਿਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ - ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਿਤੀ, ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ - ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ s.172 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1-ਏ) ਅਤੇ (1-ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ, ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਪੰਨਾਬੰਦੀ - ਇਹਨਾਂ ਉਪ-ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। CrPC ਦੇ 161 'ਤੇ CrPC ਦੇ s.162 ਦੁਆਰਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ - ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਪਣੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੁਰਾਣੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। s.145 ਜਾਂ s.161 ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਡਾਇਰੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ - ਐਸ.172(3) ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ s.145 ਅਤੇ s.161 ਦਾ ਖਾਸ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ , ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਤਾਂ u/s.145 ਜਾਂ u/s. ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 161, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ s.172(3) ਦੇ ਲਾਭ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਾਭ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਪਣੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦਾ ਐਸ. 161 ਇਕੱਲੇ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕੇਸ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ , ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਕੀ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸਿੱਟਾ - ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ, ਹਾਲਾਂਕਿ s.145 r/w. ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦਾ s.161 ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀਮਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸਨੂੰ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ s.172 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦਾ ਲੇਖਕ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਪਣੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਦੀ ਹੈ -

ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ s.145 ਅਤੇ s.161 ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ s.172(3) ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਸੀਮਿਤ ਦੇ ਅਧੀਨ CrPC ਦੇ s.172 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਧਿਕਾਰ। [ਪਾਰਾ 20, 26, 27]

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1973 - ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ:

ਆਯੋਜਤ: ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਗਨੀਜ਼ੇਬਲ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਥਾਣੇ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ - ਇੱਕ ਆਮ ਡਾਇਰੀ ਐਂਟਰੀ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਸਿਵਾਏ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ - ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਐਫਆਈਆਰ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ. [ਪਰਾ 28]

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 - ਐੱਸ. 165 - ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਜਾਂ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਜੱਜ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ:

ਹੋਲਡ: ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦਾ S.165 ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸਵਾਲ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਇਹ ਇੱਕ ਆਮ ਅਤੇ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ - ਅਜਿਹਾ ਦੀਵਾਨੀ ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸ ਵਿਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ - ਉਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਸਬੂਤ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਜੱਜ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁੱਛ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਪਸੰਦ ਦਾ ਸਵਾਲ - ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਨੁਸਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਲਈ ਵਧਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਛੱਡੋ [ਪਰਾ 29]

ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860 – s302 – ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਜੋ ਪੀੜਤ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਕਨਿਕ 'ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ - ਵਾਪਸੀ 'ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੀੜਤ ਦੀ ਛਾਤੀ ਅਤੇ ਪੇਟ 'ਤੇ ਦੋ ਘਾਤਕ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। - ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ: (a) ਮੌਤ ਦਾ ਐਲਾਨ, (b) ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ, (c) ਰਿਕਵਰੀ ਅਤੇ (d) ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਥਾਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਕਥਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ - ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। 302 ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ - ਅਧਿਕਾਰ:

ਸ਼ੈਲੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. (ਹੁਣ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ)

ਹੋਲਡ: ਪੀੜਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-5 (ਜੋ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ) ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਪਿਤਾ) ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ - ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। PW-5 ਦੁਆਰਾ - PW-1 ਦਾ ਸਬੂਤ ਕਾਫ਼ੀ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਮੰਤਵ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ 161, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਖੌਤੀ ਮਰਨ ਘੋਸ਼ਣਾ ਬਾਰੇ, ਜੋ ਕਿ PW-5 ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ - PW-5 ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਖੂਨ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਚੁਕਵਾਂ ਇਲਾਜ - ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਦੂਜੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਰੈਫਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ - PW-1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵੀ PW-3 ਅਤੇ PW-8 (ਦੂਜੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰ) ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ - ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, PW-2 ਅਤੇ PW ਦੇ ਸਬੂਤ -3 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, PW-2 ਦੀ PW-11 (ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ) ਦੁਆਰਾ 2 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਇਹ ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਦੋਸਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਗਿਆ? ਪਿਕਨਿਕ ਸਪਾਟ - PW-3, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ PW-5 ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ PW-8 ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਗੱਡੀ ਦਾ ਭਾਵ ਟੈਂਪੋ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ PW-9- ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖੀ - ਨਾਲ ਹੀ, PW-6 ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ਯੋਗ ਹੈ। ਪੁਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਦਾ ਸਥਾਨ - ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-7 ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ - ਇਹ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ - ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਤਰਕ ਚਾਕੂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਖੁੱਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ - ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੁਝ ਪੰਨੇ ਵੀ ਗਾਇਬ ਸਨ - ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤਾਰੀਖਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ - ਜਦੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ - ਇਹ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਉਲਸ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ 172(3) r/w. ਐੱਸ. 145 ਜਾਂ s.161, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦਾ -

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਸਹੀ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। [ਪਾਰਾ 32-39]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ

ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ,[2013] 14 SCR 713 : (2014) 2 SCC 1 – ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।

ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ @ ਨੇਮੀਚੰਦ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. v. ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ, [2021] 11 SCR 237; ਕਾਮਨ ਕਾਜ਼ ਐਂਡ ਅਦਰਸ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, [2015] 6 SCR 731 : (2015) 6 SCC 332; ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, [1983] 3 SCR 109 : (1983) 3 SCC 344; ਬਾਲੇਸ਼ਵਰ ਮੰਡਲ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ, (1997) 7 SCC 219; ਬਾਲਕਰਮ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, [2017] 5 SCR 367 : (2017) 7 SCC 668; ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ, [1981] 3 SCR 12 : (1981) 3 SCC 191 - 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ। ਮਨੋਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, [2022] 9 SCR 452 : (2023) 2 SCC 353 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਵਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਇੱਕ ਸੌ ਪੰਜਾਹਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ (154ਵੀਂ)।

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860, ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973।

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਜਾਂਚ; ਜਾਂਚ ਦਾ ਟੀਚਾ; ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ; ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ; ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ; ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੀ ਜਾਂਚ; ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ; ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਮੋਰੀ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨਾ; ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ; ਐਫਆਈਆਰ ਵਿਜ਼-ਏ-ਵਿਜ਼ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ; ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਜੱਜ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ।

ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕੇਸ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ : 2012 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ.684।

ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 15.11.2010 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ
2001 ਦੇ CRLA ਨੰਬਰ 888 ਵਿੱਚ ਨੈਨੀਤਾਲ ਵਿਖੇ ਉੱਤਰਾਖੰਡ

ਸ਼ੈਲੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. (ਹੁਣ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ)

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਡੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਵਿਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਅਮਿਤ ਗੁਪਤਾ, ਅਰਚਿਤ ਸਿੰਘ, ਮਨੂ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਕੁ. ਸ਼੍ਰੇਆ ਦੱਤ M/s ਲਈ Mitter & Mitter Co., Advs. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ। ਸੌਰਭ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਡਵਾਂਸ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਹੁਕਮ

ਨਿਰਣਾ

ਐੱਮ.ਐੱਮ.ਸੁੰਦਰੇਸ਼, ਜੇ.

1. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ/ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, ਐਂਟੀ-ਕਰੱਪਸ਼ਨ ਯੂ.ਪੀ. (ਪੂਰਬੀ) ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਦੁਆਰਾ ST 166/1992 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "IPC" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਉਮਰ ਕੈਦ ਲਈ, 2001 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 888 ਵਿੱਚ ਨੈਨੀਤਾਲ ਸਥਿਤ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

2. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਡੀ.ਪੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਸੌਰਭ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ। ਅਸੀਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਸਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ

3. ਮ੍ਰਿਤਕ ਗਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਦੋ ਦੋਸਤਾਂ ਸੁਰੇਸ਼ (PW-2) ਅਤੇ ਸੁਨੀਲ ਮੰਡਲ (PW-3) ਦੇ ਨਾਲ 21.06.1992 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਿਕਨਿਕ 'ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਾਪਸੀ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ "ਅੱਜ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਰਾ ਬਕਾਇਆ ਅਦਾ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ" ਸ਼ਬਦ ਬੋਲ ਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਛਾਤੀ ਅਤੇ ਪੇਟ 'ਤੇ ਦੋ ਘਾਤਕ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੰਤਵ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ 500/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

4. ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਲੈ ਗਏ, ਜਿਸਦਾ ਇੱਕ ਟੈਂਪੋ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੂਨ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-2 ਸਫਰ ਕਰਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ 15 ਮਿੰਟ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-1 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ। ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ, PW-5 ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਸਿਰਫ਼ ਮੁਢਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਦੇ ਇੱਕ ਹਸਪਤਾਲ ਲਈ ਰੈਫਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-1 ਨੇ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਘਟਨਾ ਸਬੰਧੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ | PW-5 ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ PW-3 ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, PW-1 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ) ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਹਮਣੇ ਸਥਿਤ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਗਿਆ। PW-1 ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, PW-5 ਨੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਮੈਡੀਕਲ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਐਂਟਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਡਾ.ਬੀ.ਵੀ. ਨਾਮ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਭਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਰਮਾ (ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ) ਡਾ. ਬੀ.ਵੀ.ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਥਾਣੇ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ।

5. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ PW-1 ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਪਹੁੰਚਦਾ, ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ (ਐਫਆਈਆਰ) ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਮ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਨੋਟਿੰਗ ਵਿੱਚ 21.06.1992 ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, PW-13 ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ।

6. PW-2 ਅਤੇ PW-3 ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ PW-2 ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਗਏ, ਜਦੋਂ ਕਿ PW-3 ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਖੁਦ ਅਤੇ PW-1 ਨੇ ਉਕਤ ਕਸਰਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-8 ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਸ਼੍ਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ) ਦੁਆਰਾ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ।

7. PW-11 ਨੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਗਿਆ, ਸਕੈਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਾਈਟ ਪਲਾਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਵਾਪਸ ਪਰਤਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਭਰਾ PW-7 ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। PW6, ਜਿਸ ਨੇ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ, ਉਤਸੁਕਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਗਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 50-60 ਗਜ਼ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ PW-11 ਦੁਆਰਾ PW-6, PW-7 ਅਤੇ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਜੀਵ ਸੈਣੀ (ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ) ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਚਾਕੂ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕਰੀਬ 50 ਕਦਮਾਂ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਮ ਡਾਇਰੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੋਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਮੈਮੋ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਿਕਵਰੀ ਮੀਮੋ 'ਤੇ ਇਕੱਲੇ PW-6 ਅਤੇ PW-7 ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

8. ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-4, ਡਾ. ਜੈਦੀਪ ਦੱਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-9, ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ। , ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਅੰਤਮ ਮੌਤ ਉਥੇ ਹੋਈ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜਾ ਹਸਪਤਾਲ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਸੀ।

9. PW-11 ਦੁਆਰਾ ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, PW-12 ਨੇ ਅਗਲੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਈ, ਪਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਕੁਝ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਬਾਕੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ PW-2, PW-6 ਅਤੇ PW-7 ਤੋਂ 2 ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਅਦ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਐਫਆਈਆਰ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਡਾਕ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੀ।

10. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ 13 ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਸੀਆਰਪੀਸੀ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਤਾਰੀਖਾਂ ਦੇ ਖਾਸ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਅੰਤਰ-ਵਿਰੋਧ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪੰਨੇ ਗਾਇਬ ਸਨ ਅਤੇ ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਮਿਤੀ 22.06.1992 ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਕਲੈਰੀਕਲ ਗਲਤੀ ਵਜੋਂ 21.06.1992 ਤੱਕ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਮੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਚਲਾਕੀ ਕੀਤੀ। , ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਕਤ ਸੁਧਾਰ ਸਿਰਫ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

11. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ PW-1 ਤੋਂ PW-3 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਮੈਡੀਕਲ ਰਜਿਸਟਰ ਅਤੇ PW-1, PW-2 ਅਤੇ PW-3 ਦੇ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮਾਮੂਲੀ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਜਾਂ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰਨ ਯੋਗ ਮਤਭੇਦਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਪਹੀਆ ਵਾਹਨ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਈਟ ਪਲਾਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ। PW-1 ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਅਖੌਤੀ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, PW-5 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਿਆਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਰੁਕਣ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਹਸਪਤਾਲ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

12. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ PW-1 ਤੋਂ PW-3 ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ

13. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੋਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ। ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕਾਫੀ ਪਹਿਲਾਂ ਥਾਣੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਸੀ। PW-1 ਨੇ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਰਾਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ PW-1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ PW-3, PW-5 ਅਤੇ PW-8 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਬਾਅਦ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਦੂਜੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਦੁਆਰਾ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਨੇ ਹੋਰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ, PW-2 ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਵੀ ਟਾਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਿ ਇਹ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਖੁਦ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ, ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਗਲਤ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ PW-5 ਅਤੇ PW-8 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਡਾਕਟਰ, ਜੋ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਦਰਜ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਤੱਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੁਰਾਣੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਥਾਣੇ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਵੀ ਬਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-9 ਦੁਆਰਾ।

14. ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਨਾ ਰੱਖ ਕੇ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਮਾਂ, ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। CrPC ਦੀ ਧਾਰਾ 172 ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 145, 161 ਅਤੇ 165 ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਸਬੂਤ ਐਕਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੋਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਰਾਦਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅੜਚਣ ਵਾਲੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ

15. ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵਾਹਨ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ। ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੱਡੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੀ।

ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕਸਟਡੀ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਆਈ. ਦੋਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਹੋਣ ਤੱਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅੰਤਰ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। PW-2 ਅਤੇ PW-3 ਕੋਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮਨਸੂਬਾ ਜਾਂ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। PW-3 ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। PW-9 ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਦੋਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਦਖਲ।

ਚਰਚਾ

16. ਦੋਵਾਂ ਪੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਾਂਗੇ ਜੋ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ।

ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ

17. ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਪੁਨਰਗਠਨ ਅਤੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਖੋਜ ਹੈ। ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਵਾਪਸ ਯਾਤਰਾ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ ਜਾਂਚ ਅਧੀਨ ਘਟਨਾ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਦੇ ਸਹੀ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਜ਼ੋਨ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਵੇਗਾ। ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦਾ ਟੀਚਾ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕੀ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀਤਾ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਲਾਂਕਣ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਉਦੋਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਬੂਤ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਖਿਕ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ, ਹਾਲਾਤੀ, ਵਿਗਿਆਨਕ, ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ, ਆਦਿ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਇਸਤਗਾਸਾ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਵੇਗੀ। ਪੂਰੇ ਨਾਟਕ ਦੌਰਾਨ, ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਤੱਤ ਨਾਲ ਛਿੜਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਮੌਕੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂਚ, ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

18. ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਫਰਜ਼ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਰਾਹੀਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਏਜੰਸੀ ਲਈ ਹਰ ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਆਖਿਰਕਾਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕੌਣ ਹੈ। ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ @ ਨੇਮੀਚੰਦ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. v. ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ, [2021] 11 SCR 237,

<u>“ਨਿਰਪੱਖ, ਨੁਕਸਦਾਰ, ਰੰਗੀਨ ਜਾਂਚ</u>

40. ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਉਸ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਹੀ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰੇਗਾ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਉਹ ਜਾਂਚ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਕਤਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਪਰਾਧ ਧਾਰਾ 300 ਆਈਪੀਸੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਧਾਰਾ 299 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਇਹ ਤਸੱਲੀ ਕਰਨਾ ਉਸਦਾ ਮੁਢਲਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਕੇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਕਤਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਵੇਗਾ ਨਾ ਕਿ ਕਤਲ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਤਲ। ਜਦੋਂ ਢੁਕਵੀਂ ਸਮੱਗਰੀ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕੇਸ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਨੁਕੂਲ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਆਖ਼ਰਕਾਰ, ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੀੜਤ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿਰਫ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੋਵੇਗਾ।

41. ਇੱਕ ਨੁਕਸਦਾਰ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੂਖਮ ਅੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਅਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਨੁਕਸਦਾਰ ਜਾਂਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਯਕੀਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਨੁਕਸਦਾਰ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੌਰਾਨ, ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਪਲਬਧ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਵੇ ਕਿ ਹਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੱਚਾਈ ਵੱਲ ਯਾਤਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਪੈਡੈਂਟਿਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

44. ਅਸੀਂ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, (2018) 7 SCC 536 ਦੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਦੁਹਰਾਵਾਂਗੇ:

"27. ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂਚ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਝਿੜਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਪਰਭੂ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ ਸਮਰਾਟ [ਪਰਭੂ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ ਸਮਰਾਟ, ਏਆਈਆਰ 1944 ਪੀਸੀ 73] ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਨੁਪਾਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਬੇਨਿਯਮੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਜੇਕਰ ਇਹ ਠੋਸ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀ ਬੇਨਿਯਮਤਾ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ।

28. ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮੀ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਝੂਠ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ। ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਿਰਪੱਖ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰੇ। ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ, ਮੈਨੂੰ ਅੰਤਮ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਨਿਰਪੱਖ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੈ; ਦੋਸ਼ ਜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਜਿਸ ਪਹਿਲੂ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

45. ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਇੱਕ ਰੰਗਦਾਰ ਜਾਂਚ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਦਮਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਰਾਦੇ, ਸੱਟਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਨਾਲ ਜੋ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਜਾਂ ਬਦਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਬੇਵਕੂਫੀ ਵਾਲੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਇੱਕ ਝੂਠੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਝੂਠੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੁਚੇਤ ਦਮਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਬੇਲੋੜੇ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ। (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

19. ਕਾਮਨ ਕਾਜ਼ ਐਂਡ ਅਦਰਸ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, (2015) 6 SCC 332,
"31. ਕਿਸੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇੱਕ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਨੈਤਿਕ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਜਾਂਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਸਗੋਂ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਵੀ ਪੂਰੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਜੁਰਮ, ਭਾਵੇਂ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਰਾਜ।"

ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ
ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 172

"172. ਜਾਂਚ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਡਾਇਰੀ।—(1) ਇਸ ਅਧਿਆਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਡੇਅਰੀ ਵਿੱਚ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰੇਗਾ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ, ਉਸ ਨੇ ਕਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਜਾਂਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਥਾਨਾਂ ਜਾਂ ਸਥਾਨਾਂ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਜਾਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪਤਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ।

(1-ਏ) ਧਾਰਾ 161 ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।
(1-ਬੀ) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਡਾਇਰੀ ਇੱਕ ਵਾਲੀਅਮ ਅਤੇ ਸਹੀ ਪੰਨੇ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇਗੀ।
(2) ਕੋਈ ਵੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਧੀਨ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਪੁਲਿਸ ਡਾਇਰੀਆਂ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਡਾਇਰੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।
(3) ਨਾ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਏਜੰਟ ਅਜਿਹੀਆਂ ਡਾਇਰੀਆਂ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ, ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਜਾਂ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰੈਫਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਪਰ, ਜੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 161 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 145 ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ,
ਇੰਡੀਅਨ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ, 1872 (1872 ਦਾ 1), ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 145

"145. ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਿਰ੍ਹਾ-ਜਾਂਚ - ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਟਾਏ ਗਏ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਲਿਖਤ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਖਾਏ ਜਾਂ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ। ; ਪਰ, ਜੇ ਲਿਖਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸਦੇ ਉਹਨਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵੱਲ ਬੁਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਖੰਡਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ।"

ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 161

"161. ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਗੀ ਦੇਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਲਿਖਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਧਿਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ।—ਦੋ ਆਖਰੀ ਪਿਛਲੇ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਲਿਖਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸਨੂੰ ਇਸਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ; ਅਜਿਹੀ ਧਿਰ, ਜੇ ਉਹ ਚਾਹੇ, ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ
ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।"

20. ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਦੇ ਦਿਨ-ਪ੍ਰਤੀ-ਦਿਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਮਿਤੀ, ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 172 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1-ਏ) ਅਤੇ (1-ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ, ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਸਹੀ ਪੰਨੇ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (1-ਏ) ਅਤੇ (1-ਬੀ) ਨੂੰ 2009 ਦੇ ਐਕਟ 5 ਦੁਆਰਾ 31/12/2009 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਉੱਤੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 162 ਦੁਆਰਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973, ਅਧਿਆਇ IX, 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਇੱਕ ਸੌ ਪੰਜਾਹ ਚੌਥੀ ਰਿਪੋਰਟ (154ਵੀਂ) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

"7. ਸਾਡੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ:
…ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ, ਜੇਕਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ ਗਵਾਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਰਸੀਦ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜ਼ੋਰ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ, ਧਾਰਾ 172 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਨੁਸਾਰੀ ਸੋਧ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਨੱਥੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
ਹਰ ਦਿਨ ਲਈ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 161 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ। ਨਾ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸਦਾ ਏਜੰਟ ਅਜਿਹੀਆਂ ਡਾਇਰੀਆਂ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਧਾਰਾ 172 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀਮਤ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 162 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦਾ ਢੰਗ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ (ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਝੂਠੀਆਂ ਗਲਤ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਚੰਗੇ ਕੇਸ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਬੇਕਸੂਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਖਬਰ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ..."

21. ਉਪਰੋਕਤ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਸਦ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 172 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦਾ ਖਰੜਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ,

"··· ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ 'ਤੇ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

172(1) ਇਸ ਅਧਿਆਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਇੱਕ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ, ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਸਥਾਨ ਜਿਸਦਾ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਜੇਕਰ ਉਸਦੀ ਜਾਂਚ ਦੁਆਰਾ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਹਰ ਦਿਨ ਲਈ ਡਾਇਰੀ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕਰੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਉਸ ਦਿਨ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਸੀ।

(2) ਕੋਈ ਵੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਧੀਨ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਪੁਲਿਸ ਡਾਇਰੀਆਂ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਡਾਇਰੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(3) ਨਾ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਏਜੰਟ ਅਜਿਹੀਆਂ ਡਾਇਰੀਆਂ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ, ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਜਾਂ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

22. ਜਦੋਂ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਡਾਇਰੀਆਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 172 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਨੁਸਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਿਵਾਏ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 145 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 161, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ।

23. ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਫ਼ੀ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਗਲਤ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਯਕੀਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿੱਚ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 172 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਪੱਖਪਾਤ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੇਸ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਡਿਊਟੀ ਨਹੀਂ ਹਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਸੱਚ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ। ਇਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੀਮਤ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, (1983) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 344,

“17. ਦੂਸਰਾ ਅਨੁਮਾਨ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ (ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ) ਵਿਚ ਦਰਜ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼। ਉਸ ਦਰਜੇ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਬੇਤਰਤੀਬੇ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਿਹਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਹਰਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦਰਜ ਡਾਇਰੀ ਨੂੰ ਤਤਕਾਲਤਾ ਨਾਲ, ਲੋੜੀਂਦੇ ਵੇਰਵੇ ਵਿੱਚ, ਸਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਵਧਾਨੀਪੂਰਵਕ ਕਾਲਕ੍ਰਮਿਕ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।" (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

24. ਬਾਲੇਸ਼ਵਰ ਮੰਡਲ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ, (1997) 7 SCC 219, “5. ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਬਿਹਾਰ ਪੁਲਿਸ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਨਿਯਮ 164 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 172 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਪਣੀ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਈਟ ਪਲਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਸਥਾਨ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਰਸਾਇਣਕ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 172 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਉਸ ਦੀ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਘਟਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ੈਲੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. (ਹੁਣ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ)

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਸੀਰੋਲੋਜਿਸਟ ਕੋਲ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜਿਆ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਜ਼ਾਬਤਾ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਖਾਮੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 172 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਗੰਭੀਰ ਕੁਤਾਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਇਆ ਹੈ?

ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਰਸਾਇਣਕ ਜਾਂਚ ਲਈ ਨਾ ਭੇਜਣ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਨੋਟ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੁਤਾਹੀ ਕਾਰਨ। ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਜੋ ਇਕਸਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨੂੰ ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 172 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਦੀ ਕਮੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪੱਖਪਾਤ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਦੋਸ਼ੀ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਨਾ ਤਾਂ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 172 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਰਸਾਇਣਕ ਜਾਂਚ ਲਈ ਨਾ ਭੇਜਣ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ।" (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

25. ਮਨੋਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, (2023) 2 SCC 353, "203. ਅਧਿਆਇ XII (ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਸਕੀਮ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ - ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ; ਜਿਸ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਇੱਕ ਡਾਇਰੀ ਰੱਖਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਾਣ ਅਤੇ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ, ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦਿ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਇਹਨਾਂ ਡਾਇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 172(2) ਅਧੀਨ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ (ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ), ਧਾਰਾ 173(3) ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਖੁਦ, ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ) ਜਾਂ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। [ਮੁਕੰਦ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, 1989 Supp (1) SCC 622 : 1989 SCC (Cri) 606; ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, (1991) 4 SCC 341 : 1991 SCC (Cri) 976]

204. ਮਨੂ ਸ਼ਰਮਾ [ਮਨੂੰ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਐਨਸੀਟੀ), (2010) 6 ਐਸਸੀਸੀ 1: (2010) 2 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰਆਈ) 1385], ਪੁਲਿਸ ਡਾਇਰੀਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ "[ਟੀ] ਉਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪੁਲਿਸ ਪੁਲਿਸ ਡਾਇਰੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਵਸਤੂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਰਥਹੀਣ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ, ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੀ ਘਾਟ, ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਇਹ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਲੁਕੀਆਂ ਜਾਂ ਛੁਪੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਜ਼ਾਹਿਰਾ ਹਬੀਬੁੱਲਾ ਐਚ. ਸ਼ੇਖ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ, (2004) 4 SCC 158 : 2004 SCC (Cri) 999 ਵਿੱਚ ਫੌਜਦਾਰੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।]" (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

26. ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਪਣੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 145 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 161 ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਪੁਰਾਣੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। , ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ.

27. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 172(3) ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 145 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 161 ਦਾ ਖਾਸ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਧਾਰਾ 145 ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਕੇਸ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਲਾਭ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 172(3) ਦੇ ਲਾਭ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਪਣੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਇਕੱਲੇ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਉਕਤ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜੋ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ। ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 145 ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀਮਤ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 172 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦਾ ਲੇਖਕ ਆਪਣੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 145 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 161 ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 172 (3) ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 172 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3)। ਬਾਲਕਰਮ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2017) 7 SCC 668,

"9. ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਅਤੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 172 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪੁਲਿਸ ਡਾਇਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਰੋਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ.

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਜਤਾਇਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਸੰਗਤਤਾ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 172 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਡਾਇਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸਰਵੋਤਮ ਰਖਵਾਲੀ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਡਾਇਰੀਆਂ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਪਰ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਡਾਇਰੀਆਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੋ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ, ਜੇ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। . ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਇੰਦਰਾਜ ਨਾ ਤਾਂ ਪੁਖਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਸਬੂਤ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।
ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਹ ਵੀ ਉੱਪਰ ਦਰਸਾਏ ਸੀਮਤ ਹੱਦ ਤੱਕ।

10. ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਪੁਲਿਸ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ, ਧਾਰਾ 172 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਏਜੰਟ ਅਜਿਹੀਆਂ ਡਾਇਰੀਆਂ ਮੰਗਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਜਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਦੇਖਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰੈਫਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ, ਜੇਕਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਪਣੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਡਾਇਰੀਆਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 145 ਅਤੇ 161 ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਸਬੂਤ ਦੇ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 145 ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਟਾਏ ਗਏ ਪਿਛਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਧਿਆਨ ਉਹਨਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵੱਲ ਬੁਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਸੈਕਸ਼ਨ 161 ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਲਿਖਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਪੁਲਿਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੀਮਤ ਦਾਇਰਾ ਵੀ ਉਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਆਪਣੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

11. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਾਂ ਜੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਪਣੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੀਮਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪੁਲਿਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

12. ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 145 ਵਿੱਚ ਦੋ ਅੰਗ ਹਨ। ਧਾਰਾ 145 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੰਗ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪਿਛਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਬਾਰੇ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਦਿਖਾਏ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਦੂਸਰਾ ਅੰਗ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜੇ ਲਿਖਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਸ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵੱਲ ਬੁਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ।
ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 155(3) ਅਤੇ 145 ਇੱਕੋ ਹੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

13. ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੁਪਰਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸੀਮਤ ਦਾਇਰੇ ਤਾਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਪਣੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੁਬਾਰਾ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 145 ਅਤੇ 161 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 145 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਸਦੇ ਪਿਛਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਪਿਛਲੇ ਬਿਆਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਸੰਕਟਕਾਲਾਂ 172(3) CrPC ਪੂਰੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 145 ਧਾਰਾ 172 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਿੱਚ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 172 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹ ਦੇ ਖੰਡਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 154 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ

"154. ਕਾਗਨੀਜ਼ੇਬਲ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ।—(1) ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਹੇਠ, ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ; ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਹਰ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਭਾਵੇਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਟਾਈ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ..."

28. ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 154 ਦਾ ਹੁਕਮ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਕਾਗਨੀਜ਼ੇਬਲ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2014) 2 SCC 1 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਮਾਨਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਮ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 154 ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ, 1861 ਦੀ ਧਾਰਾ 44 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ-ਪਲੇਖ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. 1861, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. 1973 ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ 1861 ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਾਗਨੀਜ਼ੇਬਲ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਪਹਿਲਾਂ ਥਾਣੇ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ। ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ.

. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ ਐਂਟਰੀ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਸਿਵਾਏ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਐਫਆਈਆਰ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਵੀ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ (ਸੁਪਰਾ),

"57. ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਕ ਏਐਸਜੀ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ "ਕਿਤਾਬ" ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 154 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ/ਸਟੇਸ਼ਨ ਡਾਇਰੀ/ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। . ਇਸ ਲਈ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਏਐਸਜੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਹਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਐਫਆਈਆਰ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ। ਦ
ਪਹਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ "ਜਾਣਕਾਰੀ" ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਦਾ "ਪਦਾਰਥ" ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ "ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ" (ਕੁਝ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ "ਸਟੇਸ਼ਨ ਡਾਇਰੀ" ਜਾਂ "ਡੇਲੀ ਡਾਇਰੀ" ਵਜੋਂ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨੂੰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 154 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ, 1861 ਦੀ ਧਾਰਾ 44 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ(ਜ਼) ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ।

58. ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ, 1861 ਦੀ ਧਾਰਾ 44 ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ:
“44. ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਡਾਇਰੀ ਰੱਖਣ।—ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਹਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ ਅਜਿਹੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ, ਜੋ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧ, ਹਥਿਆਰ ਜਾਂ ਸੰਪਤੀ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਬਜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਈ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਡਾਇਰੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇਗੀ।

59. ਜਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 1861 ਦੌਰਾਨ, ਜਦੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ, 1861 ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ, 1861 ਵੀ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ "ਡਾਇਰੀ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"139. ਸ਼ਿਕਾਇਤ, ਆਦਿ, ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।—ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਧਿਕਾਰੀ, ਅਜਿਹੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ, 1861 ਅਤੇ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1861, ਜੋ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕੋ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਇੱਕੋ ਸ਼ਬਦ "ਡਾਇਰੀ" ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

60. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਲ 1872 ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਕੋਡ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1872 ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 112 ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

"112.ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ।—ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਹਸਤਾਖਰ, ਮੋਹਰ, ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨਬੱਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪਦਾਰਥ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ, 1872 ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਰਵਾਨਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ "ਡਾਇਰੀ" ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ "ਕਿਤਾਬ" ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਬਦ "ਕਿਤਾਬ" ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਫਆਈਆਰਜ਼ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਕੋਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਐਫਆਈਆਰ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

61. ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਐਫਆਈਆਰ ਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

62. ਮਧੂ ਬਾਲਾ ਬਨਾਮ ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ [ਮਧੂ ਬਾਲਾ ਬਨਾਮ ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, (1997) 8 ਐਸਸੀਸੀ 476 : 1998 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰਆਈ) 111] ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਹੋਵੇਗੀ। 200 ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ (ਜਾਂ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ) ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ, ਮੁਢਲੀ ਲੋੜ ਐਫਆਈਆਰ ਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਭਜਨ ਲਾਲ [ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਭਜਨ ਲਾਲ, 1992 Supp (1) SCC 335 : 1992 SCC (Cri) 426] ਵਿੱਚ ਵੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ FIR ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ.

63. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਬੁੱਕ ਜਾਂ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਰਜਿਸਟਰ ਨਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਜਾਂ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਤੱਤ ਦਾ ਵੀ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ ਜਾਂ ਨਿਯਮਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

64. ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਲੈਣ-ਦੇਣ/ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਸਟਾਫ਼ ਦਾ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਆਉਣਾ, ਸੌਂਪਣਾ ਜਾਂ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣਾ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ, ਦੌਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹਰੇਕ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਜਾਂ ਤੱਤ ਵੀ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਵੀ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਘਟਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਡਾਇਰੀ ਇੱਕ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ

ਜੋ ਦਿਨ-ਪ੍ਰਤੀ-ਦਿਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਲਕ੍ਰਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਹਰ ਦਿਨ, ਨਵੇਂ ਨੰਬਰ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

1), ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ ਐਂਟਰੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਐਫਆਈਆਰ ਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ ਐਂਟਰੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

65. ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਬੁੱਕ ਸਾਲਾਨਾ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨੰਬਰ ਦੇ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਸਾਲਾਨਾ ਨੰਬਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਕੇਸ ਨੰਬਰਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ FIR ਦਰਜ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਖਤ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਟਰੈਕ ਰੱਖਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਹਰੇਕ FIR ਦੀ ਕਾਪੀ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
66. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਹਰ ਦਿਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਸੰਖਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਕਾਪੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੇ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸਦੀ ਕਾਪੀ ਉੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹਰੇਕ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹੋਰ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਅਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਬਦਲਦੇ ਨੰਬਰਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

67. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਐਫਆਈਆਰ ਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਲੈਣ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਈ ਵਾਰ, ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪੰਨੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿਰਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਜੋ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 154 ਦੀ ਲੋੜ ਦੀ ਪੂਰਤੀ/ਪਾਲਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਐਫਆਈਆਰ ਬੁੱਕ (ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਐਫਆਈਆਰ ਫਾਰਮ ਨਾਲ ਜੋੜੋ) ਪਰ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਪੈਰੇ (ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ) ਦਰਜ ਕਰੋ।

ਸ਼ੈਲੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. (ਹੁਣ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ)

70. ਜੇਕਰ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 154 ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ, 1861 ਦੀ ਧਾਰਾ 44 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਸੰਗਤਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕੀ FIR ਨੂੰ FIR ਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ, ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 154 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ, 1861 ਦੀ ਧਾਰਾ 44 ਦੇ ਉਪਬੰਧ (ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਸਬੰਧਤ ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ ਜਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਉਪਬੰਧ) ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਰੱਦ ਹੋਣਗੇ। ਬਦਨਾਮੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਐਫਆਈਆਰ ਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 154 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ, ਜੇ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। FIR ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

72. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਹਰੇਕ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਸਾਲਾਨਾ ਨੰਬਰ ਦੇ ਕੇ ਐਫਆਈਆਰ ਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਹਰੇਕ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਫਆਈਆਰ ਦੀ ਸਖਤ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਨਾਲ ਹੀ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਐਫਆਈਆਰ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਭੇਜਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

97. ਕੋਡ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰਜ਼ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ: ਧਾਰਾ 154(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੀ ਐਫਆਈਆਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਐਫਆਈਆਰ ਉਹ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਸੂਚਨਾ 'ਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁਖਬਰ [ਸੈਕਸ਼ਨ 157(1)] ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਪੀ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਤੁਰੰਤ. ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 154(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 157(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਫਾਇਦੇ ਹਨ:

97.1. (a) ਪੀੜਤ ਲਈ "ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ" ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਹੈ।
97.2. (ਬੀ) ਇਹ "ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ" ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਜ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ।
97.3. (c) ਇਹ ਤੇਜ਼ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਜੁਰਮ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਦੀ ਵੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।
97.4. (ਡੀ) ਇਹ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਵੱਲ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ "ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨਿਤ" ਐਫਆਈਆਰ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਫਆਈਆਰ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ।" (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ, (1981) 3 SCC 191,

"3.... ਅਦਾਲਤ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇੱਕ ਟੀਮ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਟੀਚਾ ਨਿਆਂ ਹੈ, ਇੱਕ ਟੀਮ ਜਿਸਦਾ ਕਪਤਾਨ ਜੱਜ ਹੈ। ਜੱਜ, 'ਇੱਕ ਕੋਇਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਵਾਂਗ, ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ, ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਇਕਸੁਰਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਰੌਲੇ-ਰੱਪੇ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰੋ, ਡਰਪੋਕ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੋ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਚਾਪਲੂਸ ਅਤੇ (ਸਿੱਖ) ਬੁੱਢਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ। ਚਿਨੱਪਾ ਰੈੱਡੀ ਨੇ ਜਸਟਿਸ ਓ

ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 165

"165. ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਜੱਜ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ।—ਜੱਜ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਸਬੂਤ ਖੋਜਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ, ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਜਾਂ ਧਿਰਾਂ ਤੋਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸੰਬੰਧਤ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਬਾਰੇ; ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਨਾ ਤਾਂ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਏਜੰਟ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਸਵਾਲ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਵਾਬ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ: ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਨਿਰਣਾ ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਢੁਕਵੇਂ ਹੋਣ ਲਈ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ ਕਿਸੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 121 ਤੋਂ 131 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹਾ ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੇ ਗਏ ਸਨ; ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜੱਜ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇਗਾ ਜੋ ਧਾਰਾ 148 ਜਾਂ 149 ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਪੁੱਛਣਾ ਅਣਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ; ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ।

29. ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 165 ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਆਮ ਅਤੇ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਦੀਵਾਨੀ ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੋਵਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ। ਉਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਸਬੂਤ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਜੱਜ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਨੁਸਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਲਈ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 165 ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਸਰ ਜੇਮਸ ਸਟੀਫਨ ਨੇ ਸਿਲੈਕਟ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਪਾਸ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜੱਜ ਸਿਰਫ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਸੁਣੇ ਨਾ। ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਪਰ ਇਹ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੁਆਰਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੱਥ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਖੜੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਸ ਲਈ ਅਕਸਰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਉਹ ਧਾਰਾ 165, ਜਿਸ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

"ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜੱਜ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਜਾਂ ਅਟਾਰਨੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਵੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਥੋੜੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ. ਸੈਕਸ਼ਨ 165 ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੂੰ ਸੱਚ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਤਹਿ ਤੱਕ ਜਾਣ ਲਈ, ਉਹ ਹਰ ਤੱਥ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

30. ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ, (1981) 3 SCC 191, "ਓ. ਚਿਨੱਪਾ ਰੈੱਡੀ, ਜੇ.- ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਜੱਜ ਦੀ ਅਸਲ ਭੂਮਿਕਾ ਕੀ ਹੈ? ਕੀ ਉਹ ਫੁਟਬਾਲ ਮੈਚ ਵਿੱਚ ਰੈਫਰੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਅੰਪਾਇਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਵੇਗਾ ਕ੍ਰਿਕੇਟ ਮੈਚ, ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੋਲਕ ਅਤੇ ਮੈਟਲੈਂਡ [ਪੋਲੋਕ ਅਤੇ ਮੈਟਲੈਂਡ: ਦ ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ਼ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਲਾਅ] ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਵਾਲ 'ਕਿਵੇਂ ਹੈ', ਜਾਂ, ਕੀ ਉਹ, ਲਾਰਡ ਡੇਨਿੰਗ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, 'ਇੱਕ ਦਾ ਪਰਦਾ ਸੁੱਟਣਾ ਹੈ। ਜੱਜ ਅਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਦਾ ਚੋਗਾ ਧਾਰਨ ਕਰੋ'? [ਜੋਨਸ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੋਲਾ ਬੋਰਡ, (1957) 2 ਆਲ ER 155 : (1957) 2 WLR 760] ਕੀ ਉਸਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸ਼ਕ ਜਾਂ ਭਾਗੀਦਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਉਸ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੈਸਿਟੀ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੈ? ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਉਹ ਦਸਤਾਨੇ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਗਵਾਹ ਨਾਲ 'ਜਾਓ' ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀ ਉਹ ਨਰਮ ਅਤੇ ਨਰਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਹਨ ਜੋ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਏ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੱਜ ਨੇ ਕੁਝ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ।

2. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਇਹ ਕੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੱਜ ਲਈ ਇੱਕ ਰੈਫਰੀ ਜਾਂ ਅੰਪਾਇਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮੰਦਭਾਗੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜੁਝਾਰੂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਟੱਲ ਵਿਗਾੜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ। ਜੇ ਇੱਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਾਧਨ ਬਣਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਰਸ਼ਕ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਬਣਨਾ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਕੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਸਰਗਰਮ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾ ਕੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਅਤੀਤ ਵਿੱਚ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ:

ਹਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖੋਜ ਦੀ ਇੱਕ ਯਾਤਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਦੀ ਖੋਜ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਖੋਜਣ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਰ ਰਸਤੇ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰੇ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਹ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 165 ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਜੱਜ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਇੰਨਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਜਾਂ ਧਿਰਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਬਾਰੇ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ, ਕੋਈ ਵੀ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਜ਼ਾਬਤਾ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ-ਡਾਇਰੀਆਂ ਭੇਜਣ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਮਿਟਿੰਗ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਨੇਲੋਰ ਬਨਾਮ ਇੰਥਾ ਰਮਨਾ ਰੈੱਡੀ ILR 1972 AP 683 : 1972 Cri LJ 1485]

3. ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ, ਬੇਸ਼ਕ, ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਕੀਲ ਦੇ ਕੰਮ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੇ, ਅਖਾੜੇ ਵਿੱਚ ਉਤਰ ਕੇ, ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਹੜੱਪਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਸਨ। ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਕੋਈ ਵੀ ਸਵਾਲ ਅਜਿਹੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ, ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਰਨ, ਉਲਝਾਉਣ ਜਾਂ ਡਰਾਉਣ ਲਈ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਗਵਾਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਖ਼ਤ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜੱਜ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਖ਼ਤਰੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲਾਰਡ ਜਸਟਿਸ ਬਿਰਕੇਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ: ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਆਦੀ ਲੋਕ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਡਰੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਡਰੇ ਹੋਏ, ਜਾਂ ਉਲਝਣ, ਜਾਂ ਦੁਖੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਜੱਜ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਦੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਇੱਕ ਵਿਅੰਗਾਤਮਕ ਜਾਂ ਵਿਅੰਗਾਤਮਕ ਸੁਰ ਅਪਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਇਹ ਇੱਕ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਲਗਭਗ ਅਟੱਲ ਹੈ, ਤਾਂ ਖ਼ਤਰਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋਣਗੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਚਾਹੇ, ਪਰ ਧਿਰਾਂ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਜੱਜ ਨੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਨਹੀਂ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। [supra f.n ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਡੇਨਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ 2]

ਜੋਨਸ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੋਲ ਬੋਰਡ [ਜੋਨਸ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੋਲਾ ਬੋਰਡ, (1957) 2 ਆਲ ਈਆਰ 155 : (1957) 2 ਡਬਲਯੂਐਲਆਰ 760] ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਜਸਟਿਸ ਡੇਨਿੰਗ ਨੇ ਦੇਖਿਆ:

ਇਸ ਸਭ ਵਿੱਚ ਜੱਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਆਪ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਅਸਪਸ਼ਟ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿ ਵਕੀਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਅਸੰਗਤਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਅਤੇ ਦੁਹਰਾਓ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨਾ; ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਦਖਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਕੀਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ; ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਸੱਚਾਈ ਕਿੱਥੇ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਜੱਜ ਦਾ ਮੰਤਰ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਉਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਲਾਰਡ ਡੇਨਿੰਗ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਖੋਜਣਾ ਇੱਕ ਜੱਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਹ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਜਾਂ ਧਿਰਾਂ ਤੋਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਤੱਥ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ" (ਸੈਕਸ਼ਨ 165 ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ)। ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਬੇਲੋੜੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸੰਕੇਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਜਾਂ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ। ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇੱਕ ਟੀਮ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਟੀਚਾ ਨਿਆਂ ਹੈ, ਇੱਕ ਟੀਮ ਜਿਸਦਾ ਕਪਤਾਨ ਜੱਜ ਹੈ। ਜੱਜ, 'ਇੱਕ ਕੋਇਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਵਾਂਗ, ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ, ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਇਕਸੁਰਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਰੌਲੇ-ਰੱਪੇ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰੋ, ਡਰਪੋਕ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿਓ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ, ਚਾਪਲੂਸੀ ਕਰੋ ਅਤੇ (ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਬੁੱਢੇ'।'' (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ

31. ਅਸੀਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਘਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਥਿਤੀਆਂ, ਮਨੋਰਥ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਇੱਛਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ: (ਏ) ਮਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ, (ਅ) ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ, (c) ਵਸੂਲੀ ਅਤੇ (d) ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਥਾਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਕਥਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ।

32. PW-5 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ PW-1 ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬੇਹੱਦ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ। PW-5 ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। PW-1 ਦਾ ਸਬੂਤ ਕਾਫ਼ੀ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਮੰਤਵ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਖੌਤੀ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਬਾਰੇ ਜੋ PW-5 ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਸੀ, ਖੂਨ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਲੋੜੀਂਦਾ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। .

ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਦੂਜੇ ਹਸਪਤਾਲ ਰੈਫਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। PW-1 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸਦੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, PW-11 ਨੂੰ FIR ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ PW-1 ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ। PW-1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵੀ PW-3 ਅਤੇ PW-8 ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।

33. ਸਮਾਨ ਲਾਈਨ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ PW-2 ਅਤੇ PW-3 ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। PW-2 ਦੀ PW-11 ਦੁਆਰਾ 2 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਗਵਾਹ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਦੋਸਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਕਨਿਕ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਗਿਆ। PW-3, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ PW-5 ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ PW-8 ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-3 ਦਾ ਸਬੂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-1 ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦ ਹੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਦੁਆਰਾ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

34. ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ PW-5 ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਮੈਡੀਕਲ ਰਜਿਸਟਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕਿਉਂ ਭਰਿਆ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ ਡਾ. ਬੀ.ਵੀ.ਸ਼ਰਮਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖ ਕੇ, ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਂਗੇ ਕਿ ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ, ਅਰਥਾਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

35. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਵਾਹਨ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਚੁਣਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟੈਂਪੋ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਖੂਨ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਇਹ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹੈ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-8 ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਭਰਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਜਾਣੇ ਗਏ ਕਾਰਨ ਲਈ ਵੀ ਇਸ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

36. PW-9 ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਆਏ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਬਹੁਤ ਉਤਸੁਕ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-11 ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਲੇਖਕ ਸੀ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਜੀਬ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-11 ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਪੋਲੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਗੁੰਮ ਹੋਏ ਪੰਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੀ ਅਤੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਸਮੇਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਘਟਨਾ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਗਈ।

37. PW-6 ਅਤੇ PW-7 ਕੁਦਰਤੀ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ਯੋਗ ਹੈ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-6 ਲਈ ਪੁਛਗਿਛ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। PW-7 ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਤਰਕ ਚਾਕੂ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਜੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-11 ਨੇ ਇੱਕ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਕੈਚ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਨੇੜੇ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਚਾਕੂ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਇਹ ਇੱਕ ਖੁੱਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ.

38. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਤੋਂ, ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਤਾਰੀਖ, ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਵੱਖਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਜੀਬ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਗੁੰਮ ਹੋਏ ਪੰਨਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜੀਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਾਈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਗੁੰਮ ਵੀ। ਤਾਰੀਖਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਅਜਿਹੇ ਸੁਧਾਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਤਾਂ ਤਰਕਸੰਗਤ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਾਜਬ ਹੈ। ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵੀ, ਕੋਈ ਵੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇੱਕ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸੈਕੰਡ ਬਰਾਮਦਗੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। PW-13 ਦੇ ਸਬੂਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਿਤੀ, ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸਹੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 172(3) ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 145 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 161, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨੋਟ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤ ਰਹੀ ਸੀ।

39. ਅਪੀਲ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

40. ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਿਤੀ 06.04.2015. ਇਸ ਲਈ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ ਡਿਸਚਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹੈੱਡਨੋਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ: ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ:
ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Pallav

PALLAV THAKUR ADVOCATE